

Kommentarer til PM24

TBU-K seminar 12.12 2024

Sjeføkonom Torbjørn Eika

<https://www.ks.no/fagomrader/okonomi/siefokonomens-side/>

PM24 inneholder det meste.....

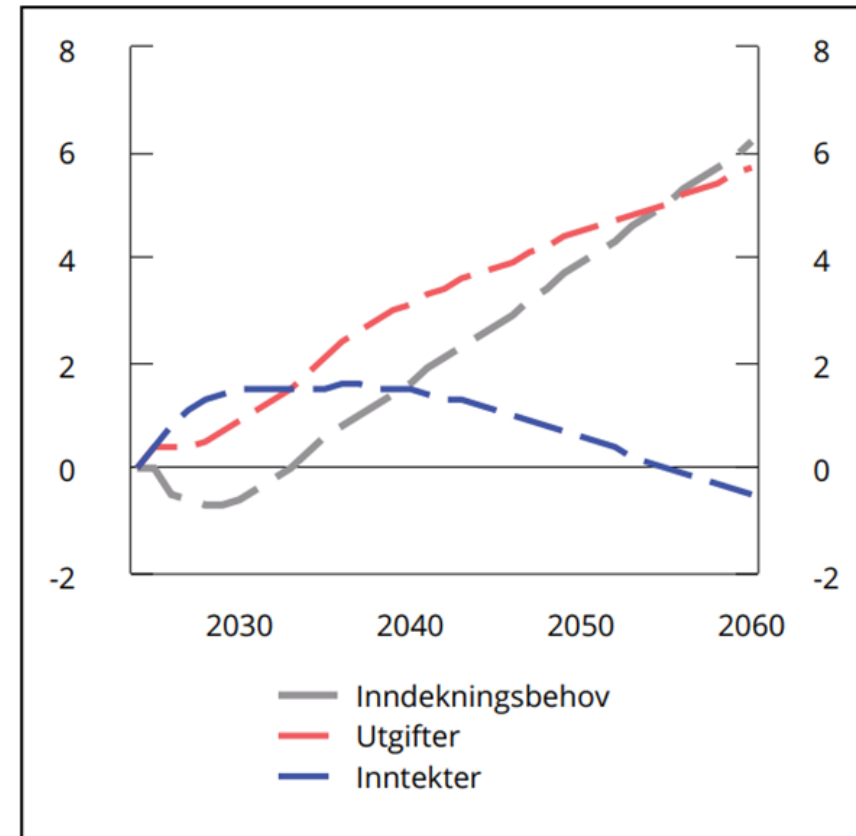
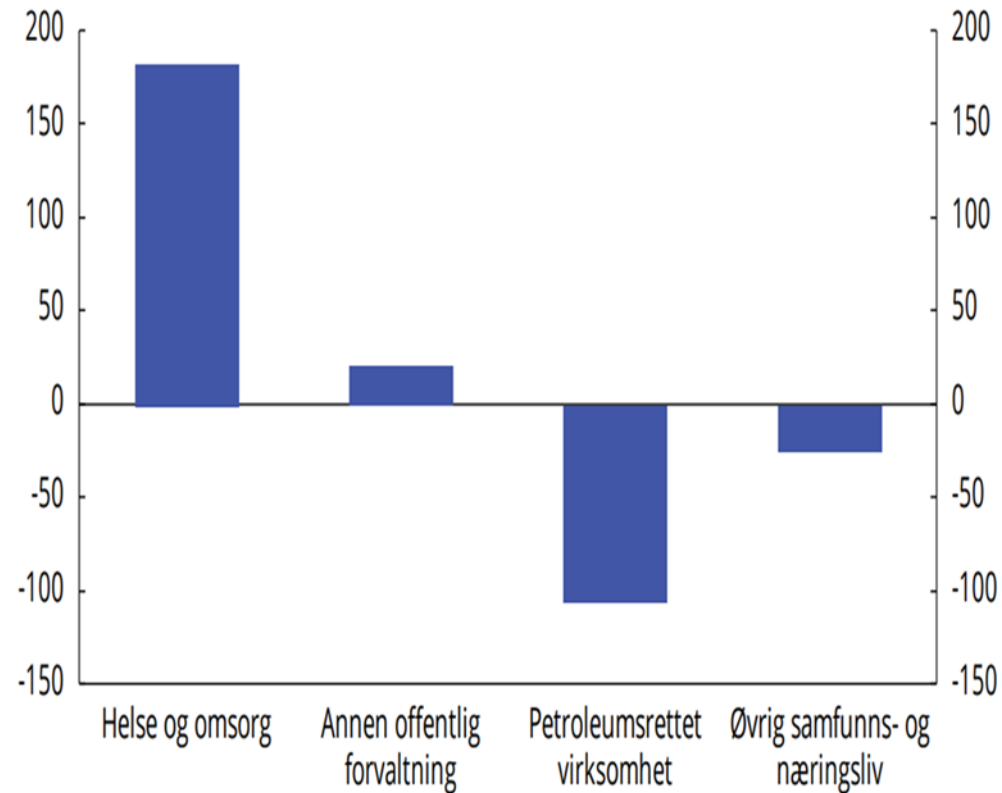
- Natur, Klima
- Fordeling
- Bevaring av distriktsbosetting
- Aldring/demografi
- Helse – ny kostbar teknologi
- Forsvar/beredskap
- Flyktninger klima/krig
- Støtte til Ukraina
- Vedlikeholdsetterslep/forebygging
- Produktivitet
- Finansieringsbidrag fra oljefondet

Kommune sektoren påvirkes av det meste og er sentral i løsningen på mange av utfordringene

PM24: Alt koker ned til mangel på arbeidskraft og ubalanse i offentlige finanser - et stykke fram i tid....

Illustrasjon av endringer i sysselsetting frem mot 2060. 1000 personer

Figur 7.13 Inndekningsbehovet, offentlige utgifter og inntekter.¹ Andel av BNP for Fastlands-Norge. Prosent

PM24: Mangel på arbeid

ubalansert

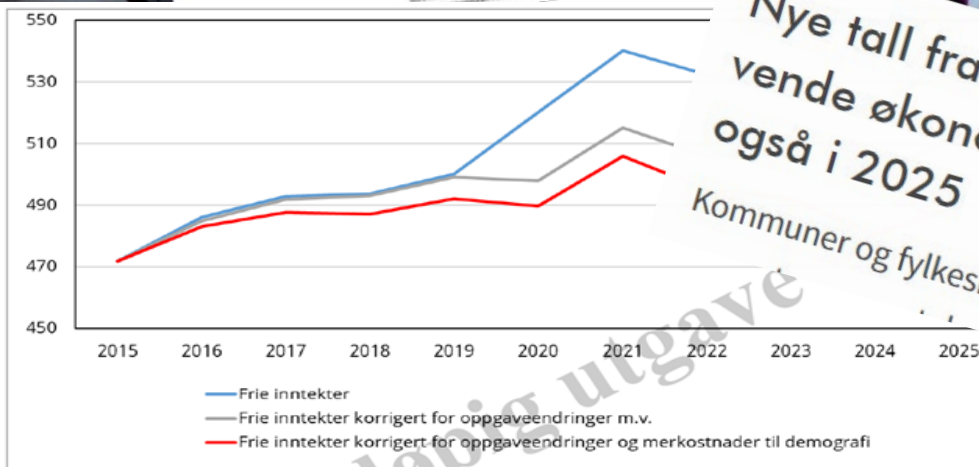
Fremtiden er her og nå i kommune-sektoren

Milliardsprekk i kommunebudsjettene: - Jeg blir bare oppgitt og trist

Mange kommuner må kutte i tilbudet til barn, yngre og gamle. De ligger an til å bruke 10 milliarder kroner for å dekke et KS-underskudd.

Stord kommune må kutte 75 millioner i 2025

Stord kommune må kutte 75 millioner kroner i 2025. Dette er et resultat av KS-underskuddet.

Figur 2.3 Utviklingen i frie inntekter med korreksjoner^{1,2,3}. Mrd. 2025-kroner. 2015 til 2025

Fylkesordfører i Vestland varslar kutt i kollektivtenestene

Varsler kraftige kutt i ferjetilbudet

Foreslår store kutt: - Nedbemanning er en konsekvens

Drammens Tidende

Yrkesfag og kreative linjer kan forsvinne fra flere skoler: - Fullstendig feil vei å gå

Forventer 250 millioner kroner i underskudd i år

Nye tall fra KS: Svært krevende økonomisk situasjon også i 2025
Kommuner og fylkeskommunene

Figur 2.4 Inndrag og inntekter.¹ Andel av BNP for Fastlands-Norge. Prosent

Kommunedirektør Camilla Dunsæd legger fra 1. tertialrapport i formannskapet 12. juni og i bystyret 19. juni. Foto: Tor Erik Schrader

Kritikk mot beregningene

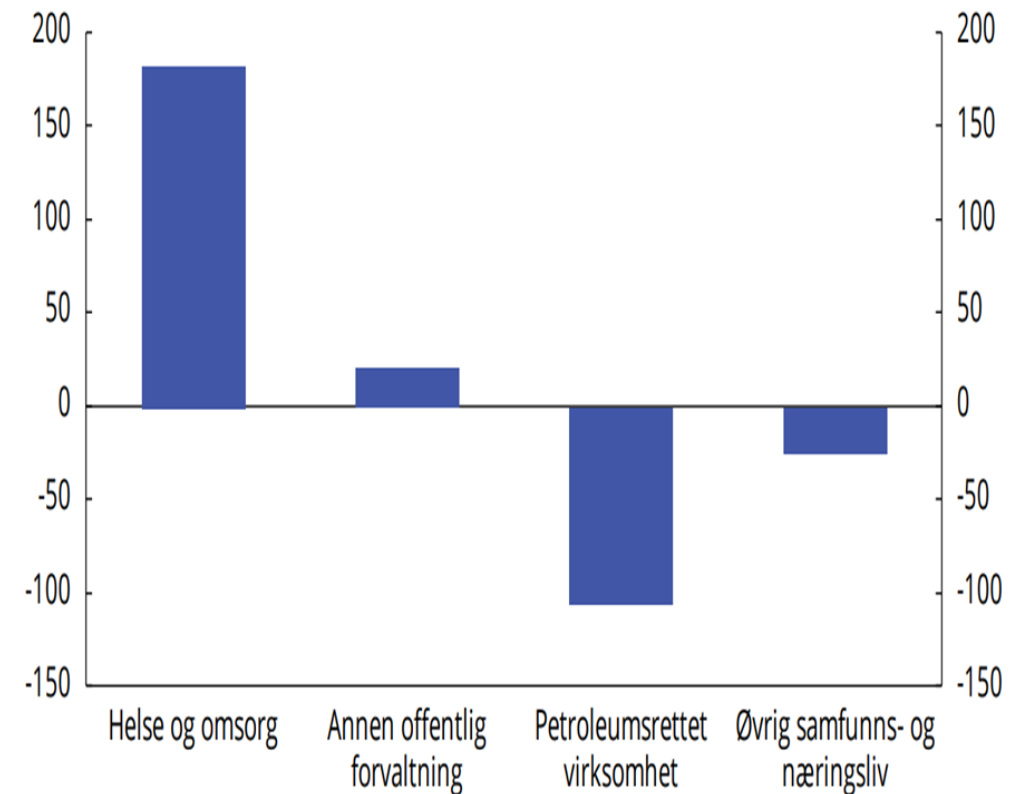
- Referansebane utgangspunkt for «retningsvalg»
- Referansebanen er ikke konstruert for å være en bane som kunne bli realisert
 - Hva skjer «hvis man ikke gjør noe»?
- Dårlig utgangspunkt for å vurdere tiltak
- Modellene er i for liten grad brukt
- For lite av modellberegningene er rapportert
- Har FIN i for stor grad gått fram som et godt eksempel i å nedskalere byråkratiet?

Logikken knyttet til figuren fremstår nokså fjern for kommunesektoren....

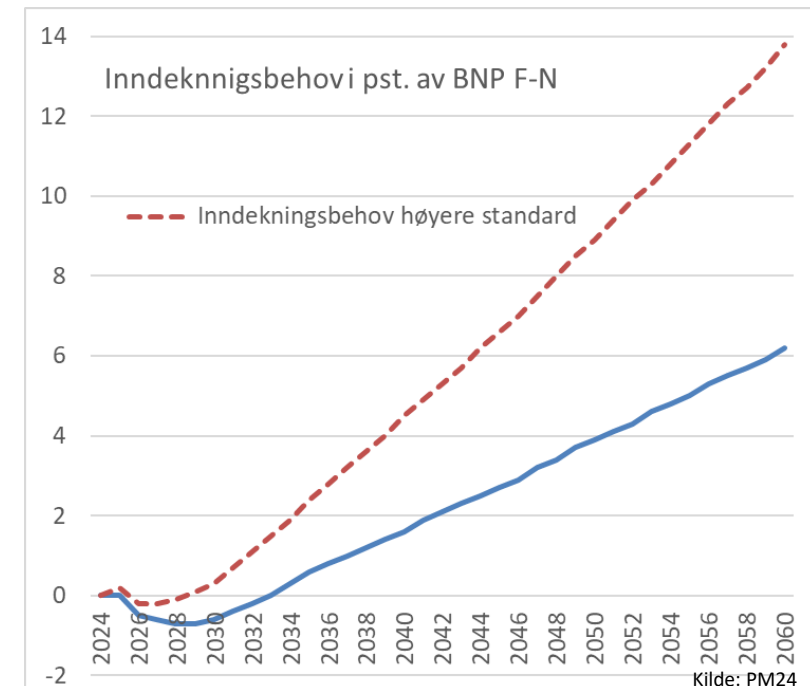
- «Privat sektor» utenom petroleum og privat helse og omsorg residual
- Hvilke grep tenkes ligge bak en slik utvikling?
 - Dette er av betydning for hvilke grep som kan gi alternative utviklingsbaner

Illustrasjon av endringer i sysselsetting frem mot 2060. 1000 personer

Velferdsnivå

- Anslaget i PM24 på 0,1 pst. er historisk lavt
- Vekst som siste 10 år dobler inndekningsbehovet
- Vil innbyggerne finne seg i en så svak standardvekst? Hvis ikke: Hva vil skje?
 - Tømme fondet – Kræsj senere
 - Stor økning i privatfinansiert velferdstjenester
 - Balanser: off. sektors finanser versus arbeidskraft
 - Enda mindre arbeidskraft til privat sektor utenom velferd
- Uendret standard når barnetallene synker ->
 - Nedleggelse av skoler og barnehager

PM24 Løsninger:

- Økt arbeidsinnsats
- Økt effektivitet i offentlig sektor

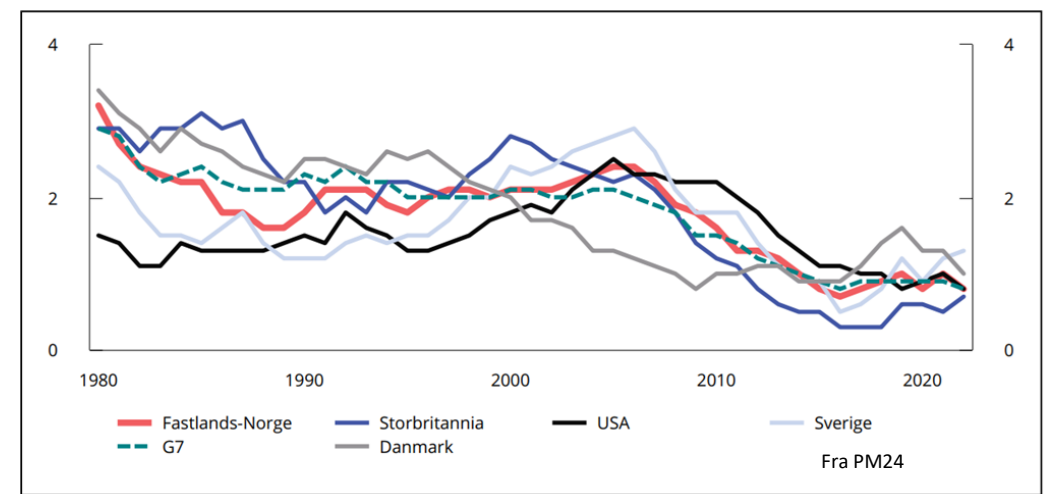

Foto: Stockbilde

Fallende produktivetsvekst i Norge og utlandet

Hvorfor være opptatt av det?

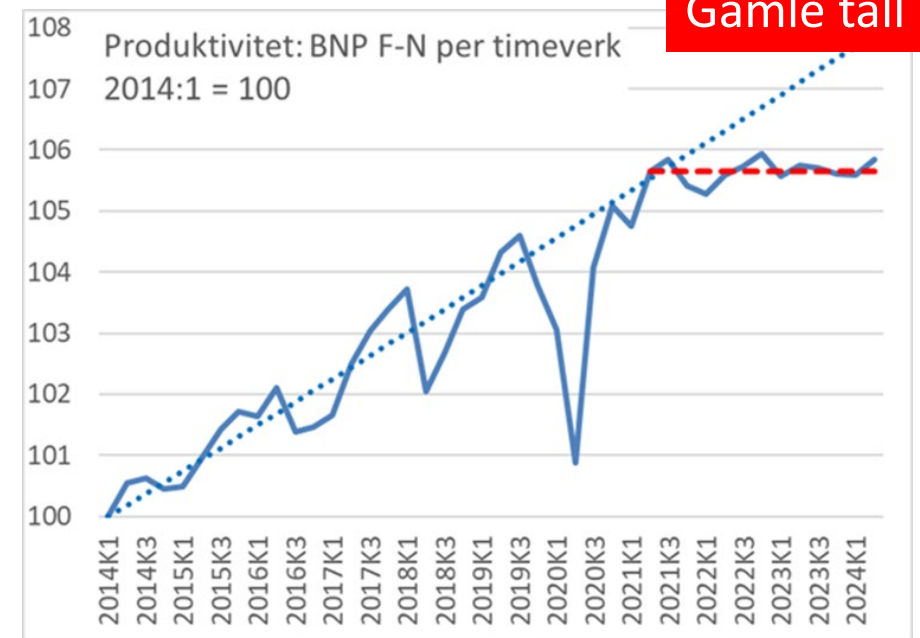
- Økt produktivitet i konkurranseutsatt løser ingen av hovedutfordringene
 - Lønnsnivået i hele økonomien øker
 - Økte skatteinntekter \approx økte kostnader i offentlig sektor
 - Økt privat velstand – kan øke skattnivået
- Økt produktivitet i skjermet privat – reduserer kostnadsnivået for alle

Figur 4.2 Vekst i arbeidsproduktivitet i utvalgte land.¹ Prosent. Ti års glidende gjennomsnitt

¹ G7 består av Storbritannia, Frankrike, Tyskland, Italia, Japan, USA og Canada.

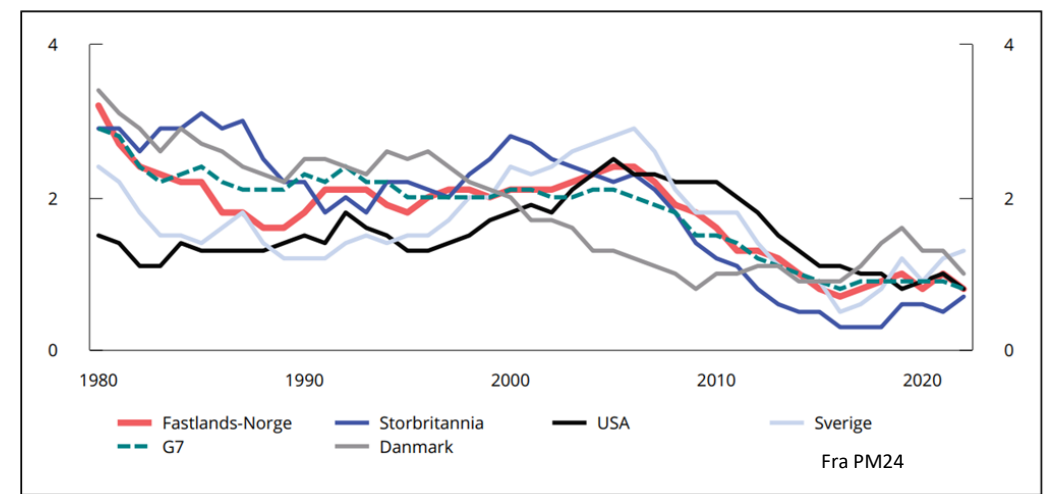
Kilder: OECD og Finansdepartementet (2023), *Nasjonalbudsjettet 2024*.

Fallende produktivetsvekst i Norge og utlandet

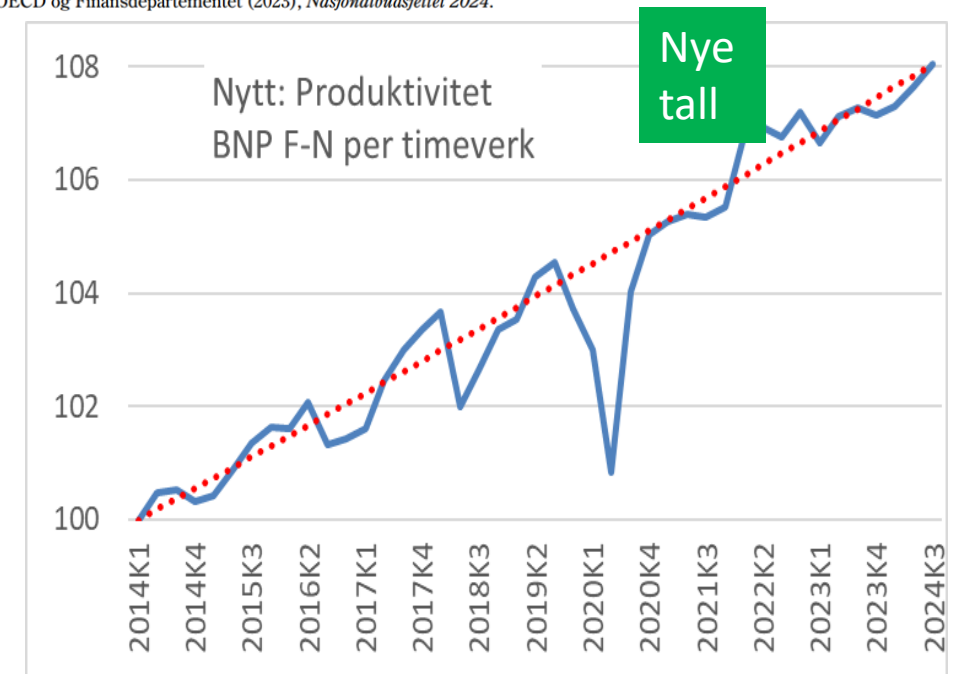
Hvorfor være opptatt av det?

- Økt produktivitet i konkurranseutsatt løser ingen av hovedutfordringene
 - Lønnsnivået i hele økonomien øker
 - Økte skatteinntekter \approx økte kostnader i offentlig sektor
 - Økt privat velstand – kan øke skattenivået
- Økt produktivitet i skjermet privat – reduserer kostnadsnivået for alle

Figur 4.2 Vekst i arbeidsproduktivitet i utvalgte land.¹ Prosent. Ti års glidende gjennomsnitt

¹ G7 består av Storbritannia, Frankrike, Tyskland, Italia, Japan, USA og Canada.
Kilder: OECD og Finansdepartementet (2023), *Nasjonalbudsjettet 2024*.

- Produktivetsveksten i Norge ser hyggeligere ut med reviderte tall

Behov for å bake kaka større?

- Verdiskaping ikke bare noe som skjer i privat sektor
- Hvordan øke offentlig velferdsproduksjon ved å øke sysselsettingen i privat sektor???

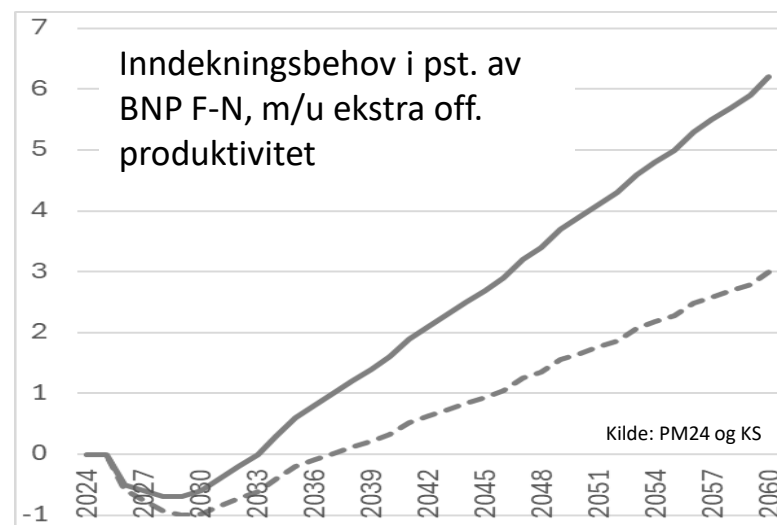
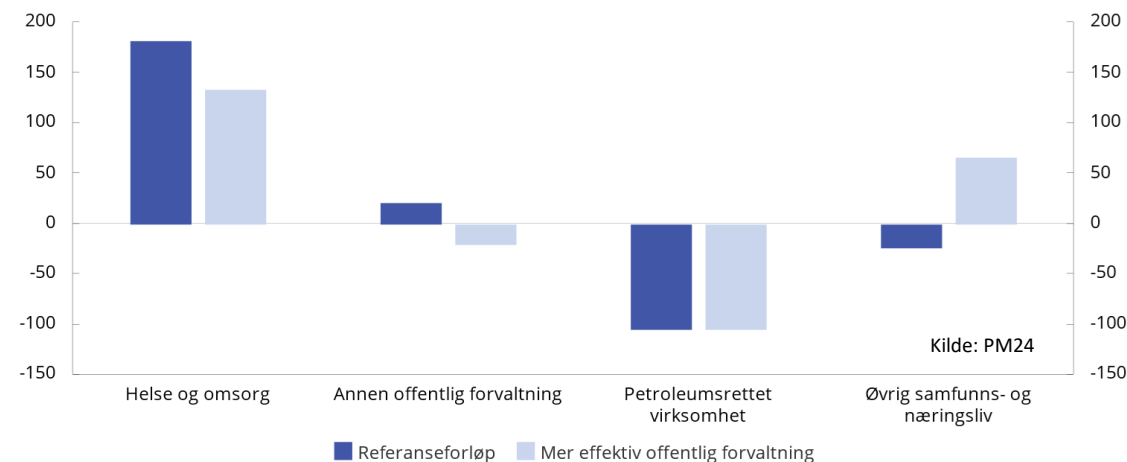
- Det som virkelig monner er økt effektivitet i offentlig sektor!

Økt effektivitet i offentlig sektor åpenbart en god ting - uansett

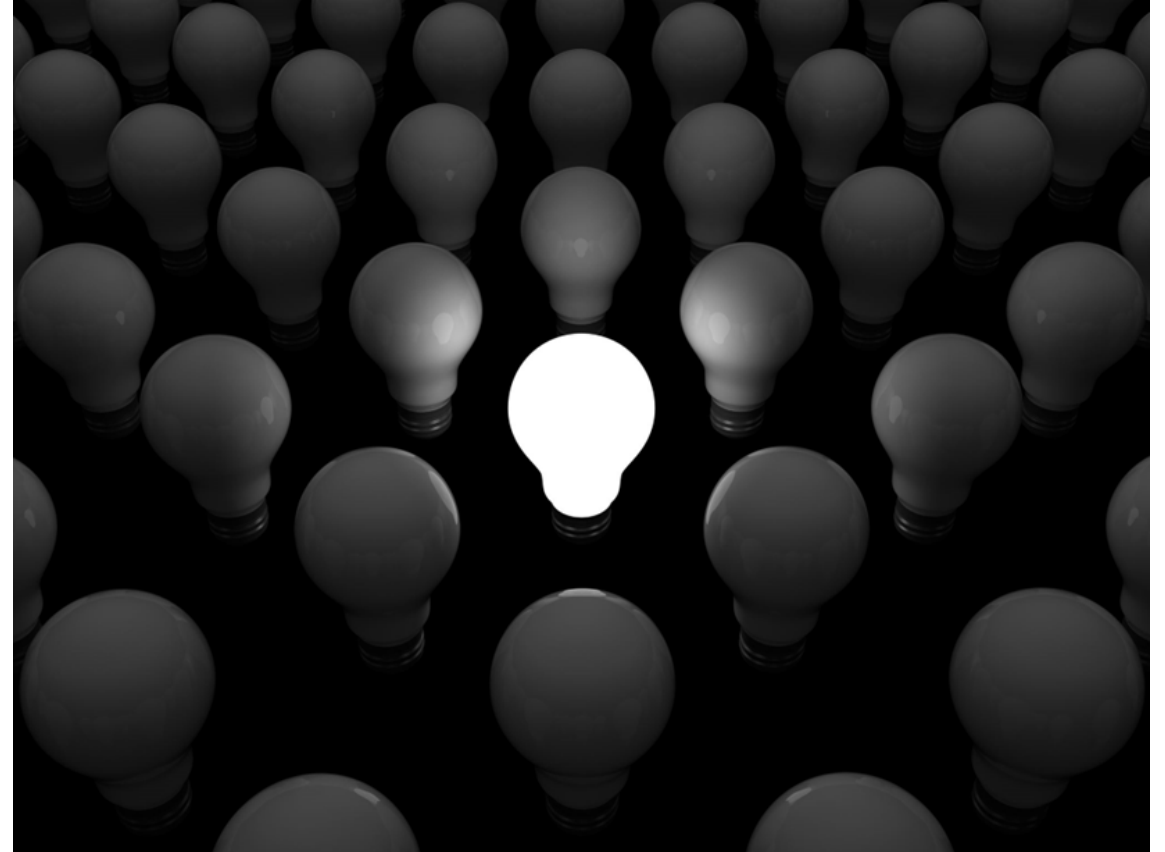
- Økt produktivetsvekst
 - 0,25 pst. poeng per år
- Reduserer ubalansene i arbeidsmarkedet
- Halverer inndekningsbehovet uten velferdskutt

Endring i sysselsetting frem mot 2060. Referanseforløp og forløp med mer effektiv ressursbruk i offentlig forvaltning. 1 000 personer

Så hvordan øke effektiviteten i offentlig sektor?

- Utnytte ny teknologi
 - Redusere kostnader – ikke bare økt kvalitet og nye tjenester
- Utnytte fordelene ved å være tett på:
 - Redusere detaljstyring
bemanningsnormer, individuelle rettigheter og utstrakt rapportering/øremerkede tilskudd
- Utdanning/kompetanse
 - «Livslang læring» på arbeidsplassen er effektivt
- Forskning og utvikling

Produktivitetsvekst i offentlig sektor – kun ved å etterape privat?

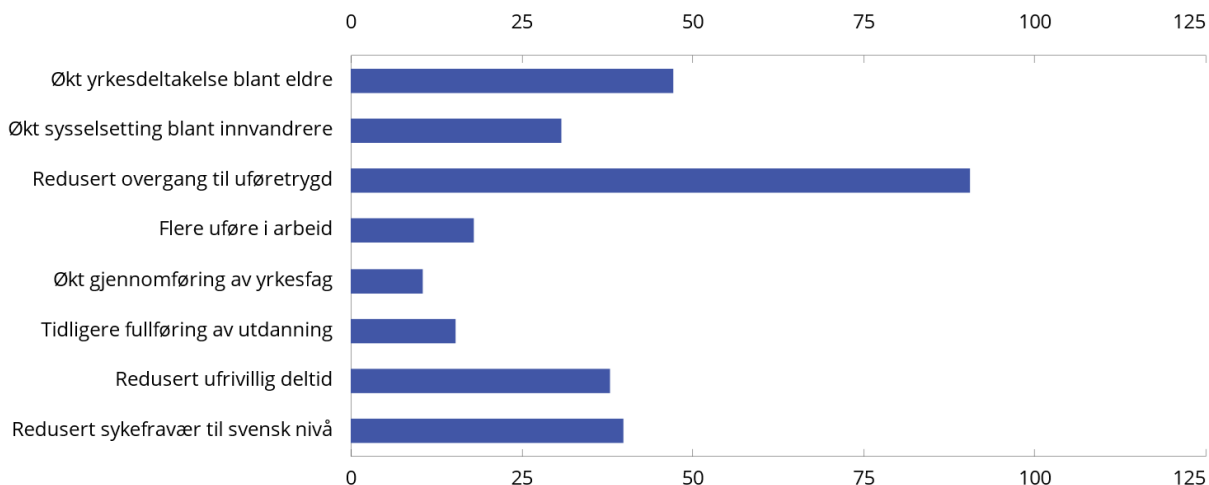
- Mye av aktiviteten og muligheten er særegne
- FOU-satsning direkte i/på sektoren!
- Forsøkskommuner

Potensialet for økt arbeidsinnsats overdrevet?

- Skill mellom velferdstiltak – og tiltak for å få økt tilgang på arbeidskraft til andre formål
- Motsetningsforhold mellom å stå lenge i jobb/få folk ut i jobb og at frivilligheten/pårørende yter mer
- Fra uføretrygd til jobb: Vil øke sykefraværet («Vanskeligere å bli svensk»...)
 - Langtidssyke svensker arbeidsledige?
- Folk blir rikere: Ønsker å ta ut mer i form av fritid?

Illustrasjon av mulig økning i antall antall årsverk ved ulike retningsvalg. 1 000. Virkning ved full innfasing

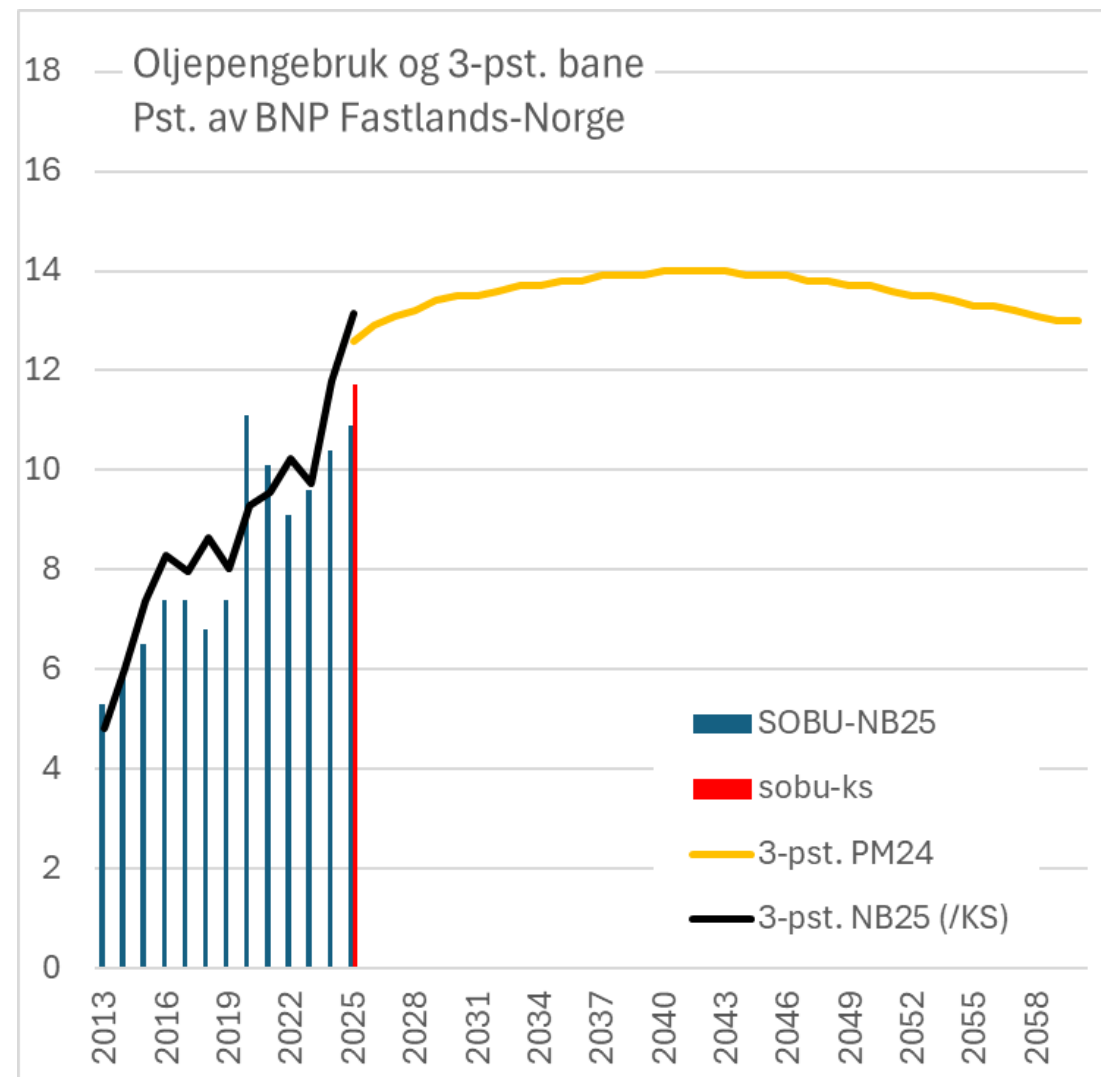
Forventningsgapet

- Urealistiske forventninger til hva som kan leveres av velferdstjenester
- Utfordring for demokratiet og gode avgjørelser!
- Adresseres ikke (tilstrekkelig) i PM24

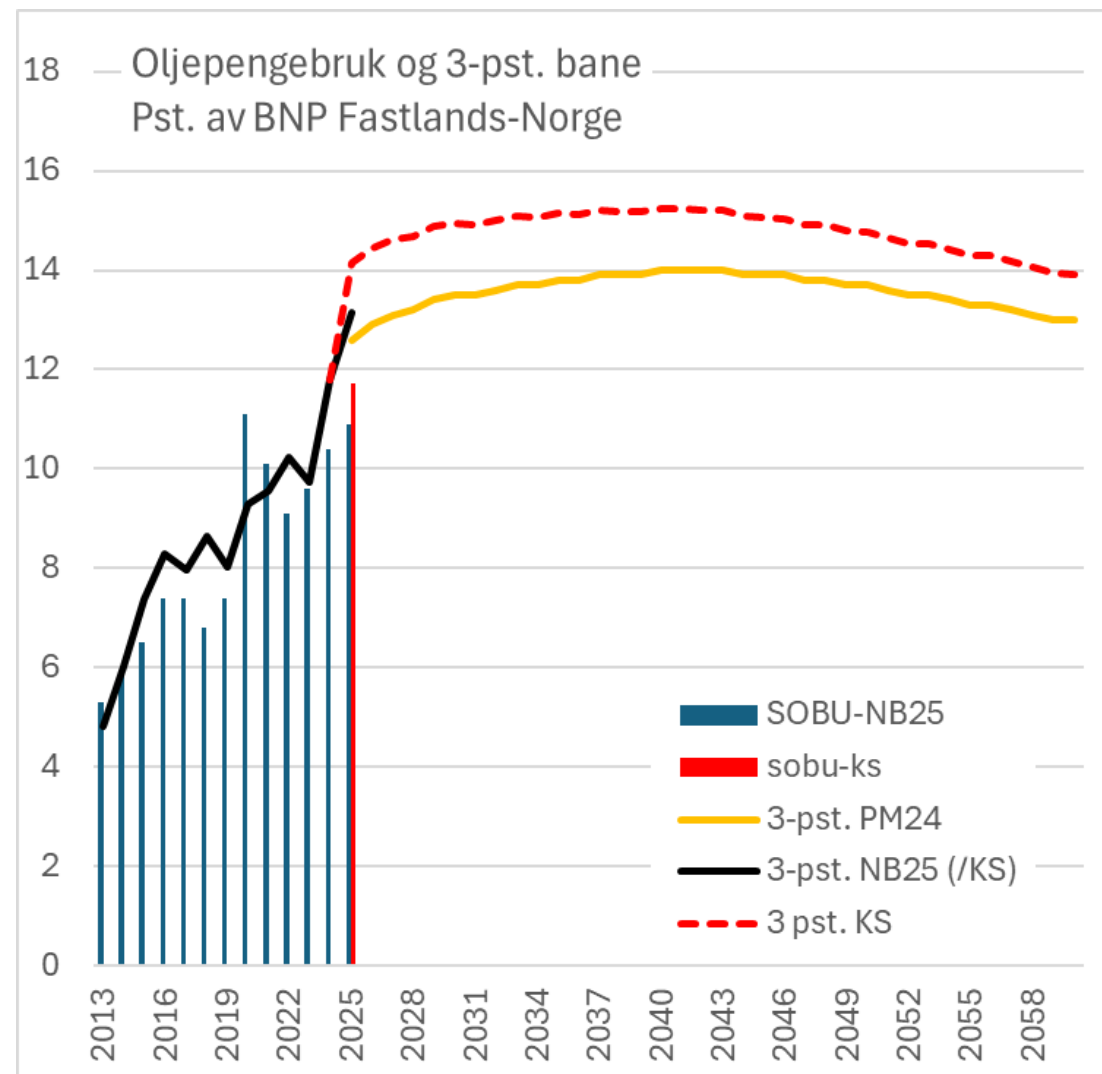
Handlingsregelen moden for mer justering

- Større buffer
 - Fare for stort verdifall
 - Ekstraordinære behov ved kriser
 - Bedre rustet til å møte utfordringene lenger fram
- Nå er regelen til liten hjelp

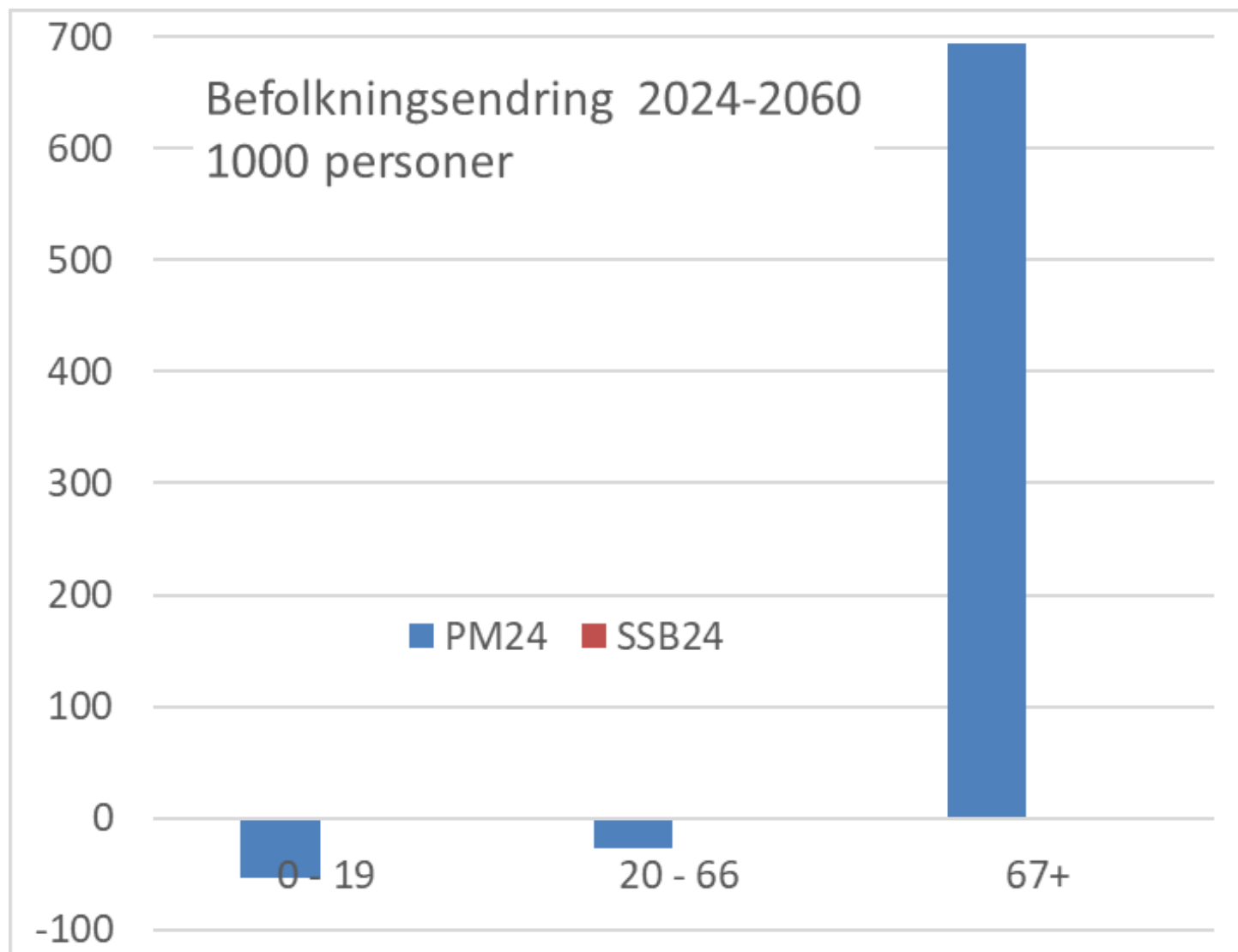
Handlingsregelen moden for mer justering

- Større buffer
 - Fare for stort verdifall
 - Ekstraordinære behov ved kriser
 - Bedre rustet til å møte utfordringene lenger fram
- Nå er regelen til liten hjelp
- Ny informasjon: Utfordringene skyves lenger ut i tid

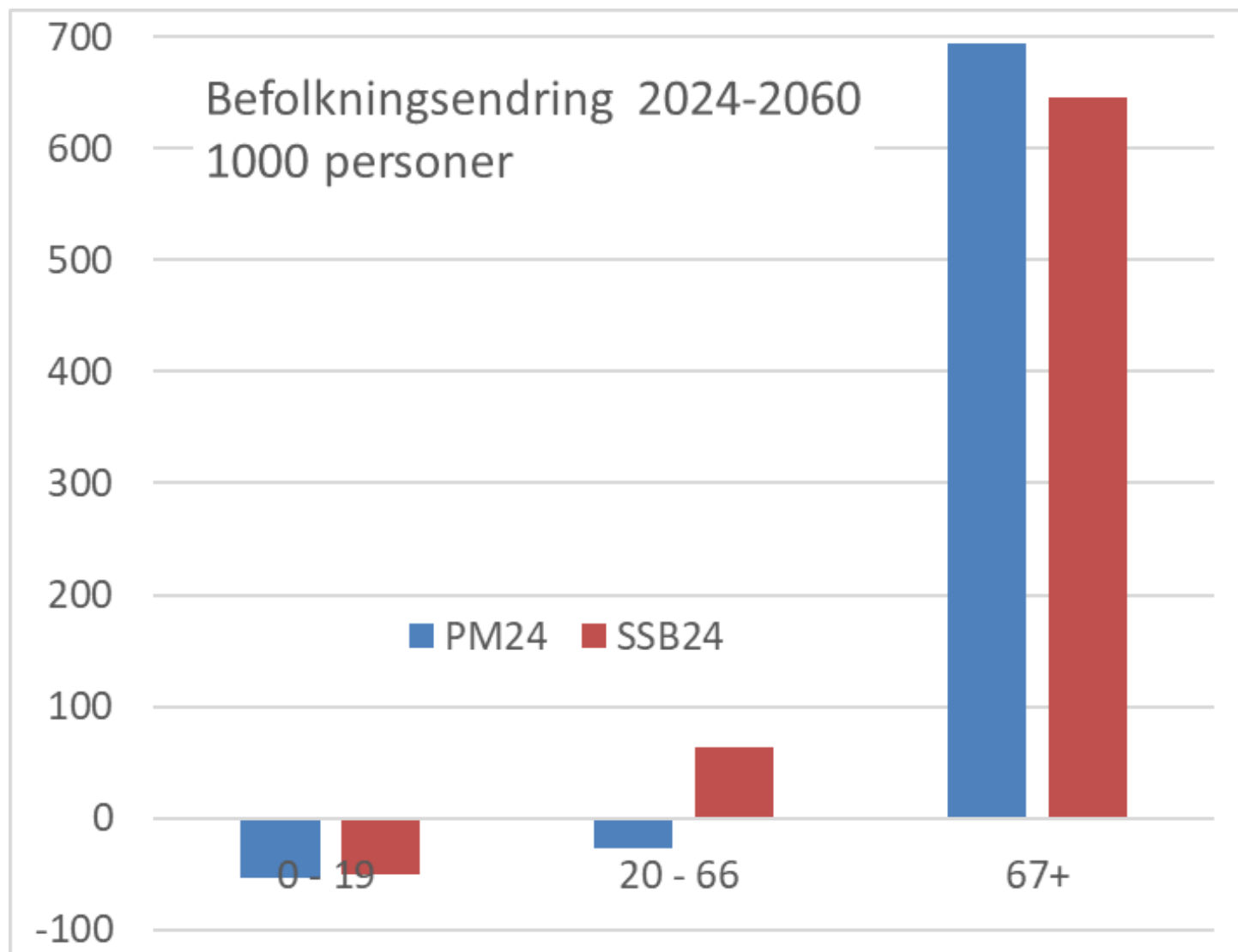
Demografiutfordring

- Ikke siste befolkningsframskrivning i PM24

Demografiutfordring

- Ikke siste befolkningsframskrivning i PM24
- Dette er underkommunisert
- Neida: Det endrer ikke det store bildet

Roper PM24 ULV uten grunn?

- Perspektivmeldingene ikke spesielt optimistiske
- Vi rykker stadig nærmere at aldringen tar skikkelig av
- På mange områder er “ulven” for lengst her
- Nei

Dett var dett!

